

4. Co udělat po ustanovení do funkce opatrovníka

Pokud je člověku omezenému ve svéprávnosti ustanoven opatrovník, pak poté, co se usnesení o ustanovení opatrovníka stane pravomocným, je potřeba udělat následující praktické kroky. Výčet v tabulce popisuje všechny kroky v případě, kdy byl člověk maximálně omezen na svéprávnosti. Uvádíme zde veškerý výčet pro situace, kdy je potřeba hájit práva člověka, nebo kdy je způsobilost člověka k samostatnému právnímu jednání omezena v maximálním rozsahu. Věříme však, že takto komplexní opatrovnictví bude v budoucnu nastávat jen minimálně. Tabulka obsahuje pouze výčet potřebných úkonů, nikoli jejich časovou posloupnost.

Krok	Oblast	Co je potřeba udělat	Popis oblastí
1	Informovat - Předložit listinu opatrovníka	Listinu opatrovníka předložit na všech úřadech a institucích, kde je nebo bylo v jeho věci jednáno.	<ul style="list-style-type: none"> • ohledně výplaty důchodu a pojistného na sociální zabezpečení – Česká správa sociálního zabezpečení (sděluje soud, zasílá rozsudek, v případě, že platba chodí na účet, musí si to zajistit sám opatrovník) • úřad práce – oddělení nepojistných sociálních dávek (příspěvek na péči, mobilita, dávky pomoci v hmotné nouzi) • úřad práce – oddělení státní sociální podpory – dávky státní sociální podpory (příspěvek na bydlení, přídavek na dítě, sociální příspěvek) • zdravotní pojišťovna • banka – pokud má člověk veden u nějaké banky účet či vkladní knížku – sociální služba – v případě, že člověk využívá nějaký druh sociální služby • zaměstnavatel – v případě že daný člověk pracuje • vlastník či nájemce bytu • informovat opatrovníckou radu, je-li ustanovena
2	Zmapovat vztahovou síť³²	Zjistit vztahy v životě člověka, které osoby jsou důležité, zda má nějaké blízké přátele, zda má dostatek sociálních kontaktů nebo dostatečnou možnost je získávat. Jednak od samotného člověka, jednak od pracovníků sociálních služeb, které člověka podporují, nebo podporovali, nebo předchozího opatrovníka, byli-li, jednak od blízkých osob, které člověka znají nebo dříve znaly.	<ul style="list-style-type: none"> • příbuzní, další blízké osoby, vztahová síť v okolí člověka a kontakty na ně • pokud je to zmapováno službami, ujistit se, že je to zmapováno správně
3	Zmapovat osobní historii člověka³³	Zjistit minulost člověka, co dříve dělal, kde žil, jak žil, jednak od samotného člověka, jednak od pracovníků sociálních služeb, které člověka podporují, nebo podporovali, nebo předchozího opatrovníka, byli-li, jednak od blízkých osob, které člověka znají nebo dříve znaly.	<ul style="list-style-type: none"> • ideálně formou soupisu příběhu člověka, vyplněného vhodného dotazníku apod. • pokud je to zmapováno službami, ujistit se, že je to zmapováno správně
4	Zmapovat potřeby a přání člověka	Zjistit současná přání a potřeby člověka, jednak od samotného člověka, jednak z dokumentace, jednak od blízkých osob, které člověka znají, nebo dříve znaly. Je potřeba informace vyhodnocovat vždy obezřetně a pokud možno ve spolupráci s člověkem.	<ul style="list-style-type: none"> • jeho současné potřeby, přání • pokud je to zmapováno službami, ujistit se, že je to zmapováno správně
5	Zmapovat vize člověka do budoucna³⁴	Zjistit sny a vize, co by chtěl člověk dělat, změnit. Jednak od samotného člověka, jednak z dokumentace, jednak od blízkých osob, které člověka znají nebo dříve znaly.	<ul style="list-style-type: none"> • pokud je to zmapováno sociálními službami, ujistit se, že je to zmapováno správně • případně je třeba člověku pomoci s vytvořením si vlastní vize, protože se o to možná dosud nikdo nezajímal, nebo pomohl člověku vytvořit negativní vizi (např. že svět je nebezpečný, a proto je nejlepší zůstat v ústavu apod.)

32 Např. pomocí nástroje Kruh vztahů – více viz Metodika výkonu podpůrcovství, příloha č. 4.

33 Příklad viz Metodika výkonu podpůrcovství, příloha č. 5.

34 Např. pomocí nástroje Vize – více viz Metodika výkonu podpůrcovství, příloha č. 1.

Metodika výkonu opatrovnictví (Instand, 2015)

6	Zmapovat bydlení³⁵	Zjistit, zda je člověk spokojen s místem svého bydliště, případně jsou-li podmínky jeho bydlení dostačující a neomezující.	<ul style="list-style-type: none"> bydlení v DOZP, v rodině, jinde, kde je člověk v izolaci člověk je ve věku, kdy chce opustit „rodné hnízdo“ apod. případně si zmapovat možnosti jiného bydlení
7	Zmapovat zájmy, koníčky	Zjistit, jaké má člověk zájmy a koníčky, co by chtěl dělat, čemu se věnovat. Jednak od samotného člověka, jednak z dokumentace, jednak od blízkých osob, které člověka znají nebo dříve znaly.	<ul style="list-style-type: none"> věci zvláštní oblíbenosti, koníčky a zájmy apod. domácí zvířata (zajistit evidenci, platbu poplatků, povinnou veterinární péči)
8	Zmapovat sociální služby	Zjistit, jaké využívá člověk sociální služby. Následně se ujistit, že služby fungují dobře, naplňují kvalitní potřeby člověka.	<ul style="list-style-type: none"> jaké má člověk sociální služby jak fungují
9	Zmapovat příjmy	Zjistit si dostupné informace ohledně příjmů člověka – důchod, hmotné zabezpečení uchazečů o zaměstnání, příspěvek na péči, na mobilitu, dávky v hmotné nouzi, případné příjmy ze zaměstnání apod.	<ul style="list-style-type: none"> důchod (Česká správa sociálního zabezpečení Praha) mzda (zaměstnavatel, nutné zajistit pracovní smlouvu) -sociální dávky – příspěvek na péči, příspěvek na mobilitu, dávky pomoci v hmotné nouzi, dávky státní sociální podpory (úřad práce podle trvalého bydliště člověka) renty a jiné příjmy (např. plynoucí z dědictví)
10	Zmapovat výdaje	Zjistit si dostupné informace o výdajích daného člověka – nájemné + služby spojené s bydlením, mobilní operátoři, případné platby za sociální služby, úvěrové smlouvy, spoření, pojištění apod.	<ul style="list-style-type: none"> nájemné a služby související s užíváním bytu platby za sociální služby úvěry a půjčky pojištění (majetku, života a zdraví, vozidla atd.) mobilní operátoři -spoření většina výdajů je podložena smlouvou. Tyto smlouvy je potřeba zajistit od bývalého opatrovníka nebo člověka a zkontrolovat jejich plnění
11	Zajistit bankovní účet	Pokud nemá člověk zřízen bankovní účet, pak je nutné tento účet ve spolupráci s daným člověkem zřídit a řádně spravovat v souladu s rozsudkem o omezení svéprávnosti; v akutních případech může být toto úplně první krok, který je potřeba udělat při převzetí opatrovnictví, pro zajištění finanční stability.	<ul style="list-style-type: none"> bankovní účet – oznámit bance, že majitel má omezenou svéprávnost; POZOR: banky neumí pracovat s institutem veřejného opatrovníka u soukromých účtů, zavedou dispoziční právo k účtu pouze na konkrétní fyzickou osobu (pracovníka úřadu), která pak figuruje v bankovním systému se všemi svými osobními údaji.
12	Zmapovat nemovitý majetek a movitý majetek	Zjistit si veškeré dostupné informace ohledně movitého a nemovitého majetku daného člověka (výpis z katastru nemovitostí).	<ul style="list-style-type: none"> nemovitosti – výpis z katastru nemovitostí (katastrální úřad) motorové vozidlo – výpis z evidence motorových vozidel; POZOR: osoba s omezenou svéprávností může být vlastníkem, ale nemůže být provozovatelem vozidla, proto registr vozidel automaticky jako provozovatele zapisuje opatrovníka, který pak odpovídá za motorové vozidlo a škody jím způsobené.
13	Zmapovat zdravotní potřeby	Zjistit si informace ohledně zdravotní péče, která je osobě poskytována – ošetřující lékaři (praktický lékař, stomatolog, psychiatr, psycholog, neurolog...); preventivní prohlídky a plánované kontroly a vyšetření; (opatrovník nezjišťuje diagnózu člověka).	<ul style="list-style-type: none"> registrující lékaři (praktický, zubní lékař a gynekolog) ošetřující lékaři preventivní prohlídky a sjednané kontroly a vyšetření schopnosti související se zajištěním potřebné zdravotní péče
14	Zjistit doklady a jejich platnost	Zjistit si u daného člověka, které doklady má v držení, a zkontrolovat jejich platnost (občanský průkaz, průkaz zdravotní pojišťovny, průkaz ZTP...)	<ul style="list-style-type: none"> občanský průkaz a cestovní pas průkaz zdravotní pojišťovny (příslušná zdravotní pojišťovna) průkaz osoby se zdravotním postižením (úřad práce) platnost dokladů
15	Ostatní	Zjistit, zda má člověk nějaké závazky vůči zdravotní pojišťovně, správě sociálního zabezpečení či jiným subjektům. Zjistit, zda vůči danému jedinci není zahájeno nějaké exekuční řízení (dotazem na soud). V akutních případech mohou být toto úplně první kroky, které je potřeba udělat při převzetí opatrovnictví.	<ul style="list-style-type: none"> daňové nedoplatky (finanční úřad) existence závazků vůči zdravotní pojišťovně a správě sociálního zabezpečení, popř. dalším subjektům (nedoplatky nájmu, energií apod.) exekuční řízení – dotaz na okresní soud, zda nějaká eviduje uzavírání nových smluv o poskytování sociálních služeb -dědické řízení-soudní jednání a žaloby (manželství, aměstanecký poměr apod.) rejstřík živnostenského podnikání, osoba bez plné svéprávnosti nemůže podnikat (obecní živnostenský úřad)

Závažná zjištění v oblasti financí (např. vysokou zadluženost) je žádoucí uvést do vyúčtování správy jmění, kterou opatrovník předkládá každoročně soudu, opatrovnické radě a člověku vždy do 30. června.

35 Např. pomocí nástroje Kdy je z domu domov – příloha č. 3 této metodiky.